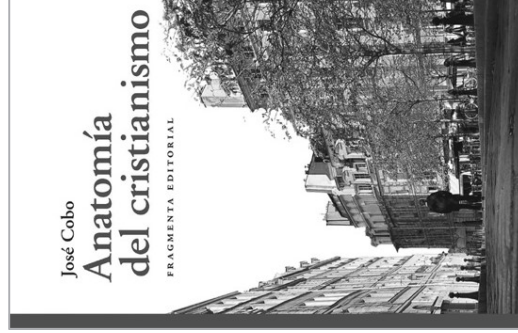


JOSÉ COBO

Anatomía del cristianismo

Barcelona: Fragmenta, Barcelona, 2023

Francesc-Xavier Marín i Torné



Els menys iniciats tendeixen a identificar la secularització amb el moviment ideològic que, des de mitjans segle XIX, va comportar una contundent desvinculació envers les creences religioses, una dràstica davallada de la pràctica religiosa i, per tant, una encara més categòrica desafiliació respecte de les institucions religioses. Un moviment que, des de Feuerbach i Marx i, sobretot, amb Nietzsche va sacsejar la cultura europea. En efecte, Nietzsche, proclamant la mort de Déu, va acabar amb els darrers vestigis de la cristiandat (si és que encara en quedaven) i amb una metafísica que servia per fonamentar les teories sobre l'ésser.

Tanmateix, des de fa dos mil anys, l'Església anuncia la mort de Déu. Encara més, la celebra. És cert que no es limita a anunciar i celebrar la mort de Jesús sinó també (sobretot) la seva resurrecció, però això no treu que s'insisteix (davant de possibles heterodòxies) que «realment» Jesús va morir a la creu. Ja ho sabem: tant l'encarnació com la resurrecció són dos trets inequívocs del cristianisme i, ahora, dos esculls que atempten contra el sentit comú.

En aquest sentit, la teologia cristiana i el pensament de Nietzsche no són absolutament antagonics. El cristianisme confessa la mort «històrica» de Déu mentre que Nietzsche posa el focus en la seva mort «ideològica». Però, pel que fa a les conseqüències d'aquesta mort, s'entreu una notable afinitat entre les dues postures: sense l'Absolut que és Déu ens veiem abocats a l'escepticisme, el relativisme i, finalment, al nihilisme. Nietzsche no s'hi posiciona substituint Déu per una altra mena de divinitat o pel No-Res sinó per allò que hi ha més enllà de l'ésser humà: la voluntat de poder que caracteritza el superhome. El cristianisme, per la seva banda, proclama que tots els éssers humans estem cridats a esdevenir fills de Deu.

Tot plegat té implicacions de grans abast que José Cobo explora en la seva trilogia: *Incapaces de Dios* (2019), *La paradójica realidad de Dios* (2020), *Anatomía del cristianismo* (2023). Cobo ho fa amb coneixement i radicalitat, anant al fons de les qüestions sense concessions al lector. En aquest sentit pot afirmar-se que es tracta d'un assaig provocador escrit

sota la influència dels grans teòlegs que són Barth, Moltmann i Jünger. No es tracta en absolut d'un intent (entre desesperat i apològic) d'acomodar la teologia cristiana als esquemes de pensament modern, sinó d'una taxativa presentació del Déu en qui han de creure els cristians: ni el cristianisme és una religió ni Déu és la divinitat legitimadora de l'ordre còsmic.

Afirma Cobo que hi ha tres maneres de creure en Déu que no són compartides pel cristianisme: segons la primera d'elles, creure en un Déu que donem per descomptat amb uns atributs que ens permeten la il·lusió d'exercir un control sobre Ell; per a la segona, la creença es plasma en un discurs sobre Déu però no en una fe; segons la tercera, finalment, es tracta de la creença que, més enllà dels horrors i injustícies de l'existència, funciona sense fonamentar-se veritablement en Déu. Però el cristianisme (vegeu K. Barth) no és una religió sinó una fe en Jesús. Encara més, el cristianisme no se situa només contra la idolatria sinó de forma eminent contra els prejudicis religiosos. Per al cristianisme, Déu és l'encara-ningú, és a dir, que la vivència autèntica de Déu funciona *a posteriori*, un cop ha tingut lloc la trobada amb el proïsme que verifica l'autenticitat de la fe. I és que el cristianisme no es basa en expectatives que han de ser acomplides sinó en l'esperança en les promeses. La fe és arriscar-se a viure de promeses, sense visions ni certeses, sense garanties perquè Déu no pertany a l'àmbit sobrenatural sinó al contranatural.

Per això conclou Cobo: «Pues el cristianismo, al referirse a Dios, no se refiere directamente a Dios, sino a un hombre que, creyendo cumplir con la voluntad de Dios, termino muriendo como un abandonado de Dios. Esto es, como si no hubiera Dios. O como si su pretensión hubiera sido religiosamente vana. Me atrevería a decir que únicamente de este modo, cabe recuperar el carácter revelador o escandaloso del credo cristiano, un escándalo que la resurrección no suprime. Al contrario» (p. 34).

La fe cristiana no és un pressupòsit per a la vida sinó una resposta que només podem intuir quan descobrim que Déu se'ns revela d'una manera singular: no en el temple sinó en el proïsme que passa gana i set, està malalt o a la presó. Per a qui en té la sensibilitat, la fe aflora en la trobada amb l'altèrrit: «Bíblicamente, Dios nunca aparece como Dios, sino como abandonado de Dios» (p. 39). Per al cristianisme no hi ha possible accés a Déu al marge de la creu, d'esquena als qui pateixen injustícies i ja no tenen veu per protestar: «Una teología que no parta de las historias humanas en las que se asienta la revelación de Dios, aquellas que hacen saltar por los aires nuestra prejuicio religioso, no será mucho más que una cháchara especulativa al servicio de nuestro intento de poseer a Dios. El cristianismo, al hablar de Dios, siempre comienza diciendo "había una vez un hombre que...". Pero al igual que al hablar del hombre, acaba señalando al *ecce homo*» (p. 41).